

การกระจายของนกชนหิน (helmeted hornbill) ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภาคใต้

และการครอบครองนกชนหินในประเทศไทย

Distribution of Helmeted hornbill in the Protected areas of Southern Thailand and the possession of Helmeted hornbill in Thailand

สมหญิง ทัททิกรณ์¹ ศิริวรรณ นาคขุนทด² กัญญา ไชยสุริยานันท์² สติชัย จินะมอย²

วีระ จันทร์ไทย¹ และ วิจักขณ์ ฉิมโฉม²

Somying Thunhikorn¹ Siriwon Nakkhontod² Kanya Chaisuriyanun² Sittichai Jinamoi²

Weera ChanThai¹ and Vijak Chimchome²

บทคัดย่อ

สมหญิง ทัททิกรณ์, ศิริวรรณ นาคขุนทด, กัญญา ไชยสุริยานันท์, สติชัย จินะมอย, วีระ จันทร์ไทย และ วิจักขณ์ ฉิมโฉม.

2565. การกระจายของนกชนหิน (helmeted hornbill) ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภาคใต้และการครอบครองนกชนหินในประเทศไทย. หน้า 211-219. ใน ผลงานวิจัย และรายงานความก้าวหน้างานวิจัย ประจำปี 2564. กลุ่มงานวิจัยสัตว์ป่า สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. กรุงเทพฯ.

การสำรวจการกระจายของนกชนหินในพื้นที่อนุรักษ์ภาคใต้ของประเทศไทย ดำเนินการตั้งแต่เดือนกันยายน 2563-ตุลาคม 2564 เป็นความร่วมมือระหว่างกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และมูลนิธิศึกษาวิจัยนกเงือกแห่งประเทศไทย โดยการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ลาดตระเวนเชิงคุณภาพ (Smart Patrolling) ในพื้นที่อนุรักษ์ภาคใต้ทั้งหมด 45 แห่ง ในการจำแนกเสียงร้องและลักษณะของนกชนหินเพื่อสำรวจและบันทึกข้อมูลการปรากฏของนกชนหินโดยการได้ยินเสียง และเห็นตัวจากการลาดตระเวนเชิงคุณภาพในพื้นที่อนุรักษ์ นอกจากนี้ทำการสำรวจการแจ้งครอบครองและการอนุญาตครอบครองนกชนหินโดยการสอบถามส่วนคุ้มครองสัตว์ป่า สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า และส่วนอนุรักษ์สัตว์ป่า สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ทั่วประเทศ

ผลการดำเนินการพบการกระจายของนกชนหินทั้งสิ้น 10 แห่ง คือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอุทยานเสด็จในกรมหลวงชุมพร (ด้านทิศใต้) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองแสง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองยัน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองนาคา เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา-บาลา อุทยานแห่งชาติเขาสก อุทยานแห่งชาติคลองพนม อุทยานแห่งชาติศรีพังงา อุทยานแห่งชาติบางลาง อุทยานแห่งชาติบูโด-สุไหงปาตี และพบว่านกชนหินมีการแจ้งครอบครอง 21 ตัว โดยมีการออกใบอนุญาตครอบครอง 4 ตัว ปัจจุบันมีนกชนหินในครอบครอง 2 ตัว และในส่วนของการเป็นโหนดหวนนกชนหิน มีการออกใบอนุญาตครอบครอง 12 หัว ซึ่งในการยกระดับนกชนหินเป็นสัตว์ป่าสงวนมีความจำเป็นต้องกำหนดมาตรการเพื่อเพิ่มศักยภาพในการคุ้มครองนกชนหินและพื้นที่ถิ่นอาศัย

คำสำคัญ : นกชนหิน, การกระจาย, ประชากร, การลักลอบค้าสัตว์ป่า, ใบอนุญาตครอบครองนกชนหิน

¹ สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

(Wildlife Conservation Office, Department of National Parks Wildlife and Plant Conservation)

² มูลนิธิศึกษาวิจัยนกเงือกแห่งประเทศไทย (Thailand Hornbill Research Foundation)

ABSTRACT

Thunhikorn, S., Nakkhontod, S., Chaisuriyanun, K., Jinamoi, S., ChanThai, W. and Chimchome, V. 2022. Distribution of Helmeted hornbill in the Protected areas of Southern Thailand and the possession of Helmeted hornbill in Thailand. Wildlife Yearbook 19. 211-219.

The distribution of Helmeted hornbill in Thailand was surveyed during September 2020 – October 2021. It was a cooperation between the Department of National Parks Wildlife and Plant Conservation and Thailand Hornbill Research Foundation by training the rangers of the smart patrolling in 45 protected areas, both wildlife sanctuary and national parks to identify the calling and characteristics of helmeted hornbill for collected data by audio-visual survey of helmeted hornbill when smart patrol in the protected areas. In addition, we have to check the possession of helmeted hornbill by asking the wildlife protect division, wildlife conservation office and wildlife conservation division, protected area regional office.

The results showed that helmeted hornbill distributed in 10 protected areas from 45 study areas. The possession permits have been issued for 4 individuals, and currently only 2 individuals are alive, including 12 casques of helmeted hornbill. In order to elevate the helmeted hornbill as a preserved wildlife, It is necessary to develop a protection action plan to increase the potential for protection of helmeted hornbill and their habitat.

KEYWORDS: *Rhinoplax vigil*, Distribution, Population, Wildlife trafficking, Possession permits

บทนำ

นกชนหิน (Helmeted hornbill) ชื่อวิทยาศาสตร์ *Rhinoplax vigil* เป็น 1 ใน 13 ชนิดของนกในวงศ์นกเงือกที่พบการกระจายในประเทศไทย โดยนกชนหินพบการกระจายในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย ปัจจุบันประชากรนกชนหินได้รับการคุกคามอย่างหนักจากการล่าและการค้าผิดกฎหมาย รวมถึงพื้นที่ถิ่นอาศัยถูกบุกรุกทำลายและขาดแคลนโพรงรังเนื่องจากนกชนหินมีความต้องการต้นไม้ใหญ่ที่มีโพรงกลวงเพื่อทำรัง โดยลักษณะรังจะพิเศษกว่านกเงือกชนิดอื่น คือ ต้นโพรงรังจะมีลักษณะปุ่มปมยื่นออกมาสำหรับเกาะหน้าโพรงรัง

จากปัญหาการคุกคามประชากรนกชนหินอย่างหนัก กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จึงมีแผนการเสนอยกระดับนกชนหินเป็นสัตว์ป่าสงวนจากสถานภาพเดิมเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 เพื่อยกระดับความคุ้มครองนกชนหิน ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวมีความจำเป็นต้องทราบข้อมูลพื้นฐานเรื่องการกระจายพันธุ์ ประชากร และการครอบครองนกชนหินในปัจจุบัน เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจกำหนดสถานภาพของนกชนหินพร้อมทั้งวางแผนจัดทำมาตรการในการอนุรักษ์นกชนหินและถิ่นอาศัยต่อไป

วัตถุประสงค์

1. สำรวจการกระจายของนกชนหินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ของประเทศไทย
2. รวบรวมข้อมูลสถานภาพการแจ้งครอบครองและการอนุญาตครอบครองนกชนหิน ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535
3. รวบรวมข้อมูลสถานการณ์ปัจจัยคุกคาม กรณีการลักลอบกระทำผิดที่เกี่ยวข้องกับนกชนหิน ระหว่าง พ.ศ. 2559-2562
4. กำหนดกรอบแนวทางในการอนุรักษ์คุ้มครองนกชนหินและพื้นที่ถิ่นอาศัย

ชนิดพันธุ์และพื้นที่ศึกษา

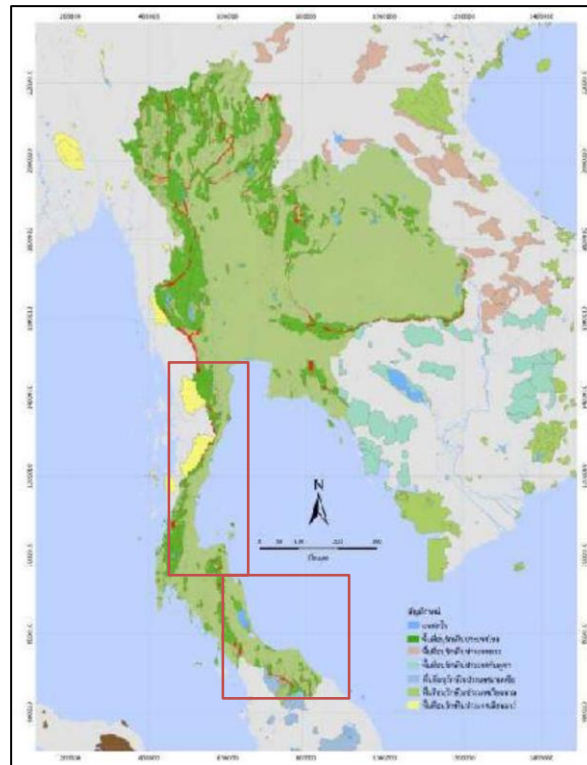
ชนิดพันธุ์ที่ศึกษา

นกชนหิน เป็นนกขนาดใหญ่ในวงศ์นกเงือก พบการกระจายพันธุ์ตั้งแต่แถบเทือกเขาตะนาวศรีในประเทศพม่า ลงไปทางใต้ของประเทศไทย จนถึงประเทศมาเลเซีย ประเทศบรูไน ประเทศอินโดนีเซีย (เกาะสุมาตรา และเกาะบอร์เนียว) มีลักษณะเด่น คือ มีโหนกแข็งต้นบนหัวขนาดใหญ่โดยมีน้ำหนักมากถึงร้อยละ 11 ของน้ำหนักตัว โหนกหัวนกชนหินมีมูลค่าและมีผู้ต้องการไม่ต่างจากงาช้าง หรือเรียกว่า “งาช้างสีเลือด” หรือ “หยกทองคำ” นิยมนำมาใช้แกะสลัก ทำให้เกิดการลักลอบล่า และค้าผิดกฎหมาย โดยนกชนหินถูกจัดเป็นชนิดพันธุ์บัญชี 1 (Appendix I) ตามอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (CITES) และสถานภาพการอนุรักษ์เสี่ยงขั้นวิกฤตต่อการสูญพันธุ์ (Critical Endangered: CR) (IUCN, 2022)

นกชนหินมีเสียงร้องที่มีลักษณะเฉพาะสามารถใช้เพื่อจำแนกชนิดได้ชัดเจนโดยมีเสียงร้องดัง กังวาน ตุ๊ก ตุ๊ก เป็นจังหวะยาว ปลายเสียงมีเสียงคล้ายเสียงหัวเราะ และมีรูปร่างลักษณะที่เด่นชัดสามารถใช้จำแนกชนิดได้ง่ายจากการพบเห็น คือ เป็นนกขนาดใหญ่ มีโหนกขนาดใหญ่ มีหางคู่กลางเรียวยาวสีขาวคาดดำ 1 คู่ ปากสั้นแข็ง สีแดงเข้ม ปลายปากสีเหลือง ตัวผู้มีหนังเปลือยบริเวณคอสีแดงเข้ม ส่วนตัวเมียเป็นสีฟ้าอ่อน

พื้นที่ศึกษา

การศึกษาภาคสนามในพื้นที่อนุรักษ์ภาคใต้ทั้งหมด 45 แห่ง เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 15 แห่ง อุทยานแห่งชาติ 30 แห่ง (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 พื้นที่ศึกษาสำรวจการกระจายของนกชนหินในประเทศไทย

วิธีการศึกษา

1. ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ชุดลาดตระเวนในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย เรื่องการจำแนกนกชนหิน โดยการใช้เสียง เห็นตัว และซักซ้อมแนวทางในการกรอกแบบฟอร์มข้อมูลและการจัดส่งข้อมูล โดยทำการฝึกอบรม ณ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 3 สาขาเพชรบุรี สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 4 (สุราษฎร์ธานี) สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 (นครศรีธรรมราช) สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 6 สาขาปัตตานี

2. รวบรวมรายงานผลการเดินลาดตระเวนเชิงคุณภาพประจำเดือนตั้งแต่เดือนกันยายน 2563-ตุลาคม 2564 ในแต่ละพื้นที่อนุรักษ์เป้าหมาย โดยบันทึกข้อมูลการปรากฏของนกชนหินและนกเงือกชนิดอื่นในพื้นที่อนุรักษ์เป้าหมาย

3. รวบรวมข้อมูลสถานภาพการแจ้งครอบครองและการออกใบอนุญาตครอบครองนกชนหิน รวมถึงข้อมูลการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ที่เกี่ยวข้องกับนกชนหิน โดยการทำหนังสือสอบถามส่วนคุ้มครองสัตว์ป่า สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า และส่วนอนุรักษ์สัตว์ป่า สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ทั่วประเทศ

4. จัดทำร่างแนวทางมาตรการการอนุรักษ์คุ้มครองนกชนหินโดยการพิจารณาจากข้อมูลพื้นฐาน และปัจจัยคุกคามในปัจจุบัน

ผลและวิจารณ์ผลการศึกษา

พื้นที่การกระจายนกชนหินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ประเทศไทย

จากการสำรวจข้อมูลโดยเจ้าหน้าที่ชุดลาดตระเวนเชิงคุณภาพ (Smart Patrolling) ประจำพื้นที่อนุรักษ์ทางภาคใต้ของประเทศไทย ระหว่างเดือนกันยายน 2563–ตุลาคม 2564 พบนกชนหินกระจายในพื้นที่อนุรักษ์ 10 แห่งทางภาคใต้ตั้งแต่จังหวัดชุมพรจนถึงจังหวัดนราธิวาส ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาความหนาแน่นประชากรและการทำรังของนกชนหินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์พบว่ากลุ่มประชากรหลักอยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ 3 แห่ง คือ อุทยานแห่งชาติบูโด-สุไหงปาตี ความหนาแน่น 1 ตัว/กม² (มูลนิธินกเงือกแห่งประเทศไทย, 2547–2548) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา-บาลา ความหนาแน่น 1.2 ตัว/กม² (Gale & Thongaree, 2006) และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองแสง (ยังไม่มีผลการสำรวจประชากร) และจากการติดตามข้อมูลการสร้างรังโดยมูลนิธินกเงือกแห่งประเทศไทยในพื้นที่อุทยานแห่งชาติบูโด-สุไหงปาตี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 พบนกชนหินทำรังสำเร็จเฉลี่ยปีละ 2 รัง และจากการติดตามข้อมูลของสถานีวิจัยสัตว์ป่าคลองแสงในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองแสง ตั้งแต่ พ.ศ. 2562 พบนกชนหินทำรังสำเร็จเฉลี่ยปีละ 1 รัง

พื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่พบการกระจายของนกชนหิน

1. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอุทยานเสด็จในกรมกรมหลวงชุมพร (ด้านทิศใต้)
2. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองแสง
3. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองยัน
4. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองนาคา
5. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา-บาลา
6. อุทยานแห่งชาติเขาสก
7. อุทยานแห่งชาติคลองพนม
8. อุทยานแห่งชาติศรีพังงา
9. อุทยานแห่งชาติบางลาง
10. อุทยานแห่งชาติบูโด-สุไหงปาตี

การแจ้งครอบครองนกชนหิน

จากการทำหนังสือสอบถามไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2563 เพื่อตรวจสอบสถานภาพการแจ้งครอบครองและการได้รับอนุญาตครอบครองนกชนหิน ชาก หรือผลิตภัณฑ์นกชนหิน เนื่องจากนกชนหินมีสถานภาพทางกฎหมายเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองของประเทศไทย ตามบัญชีแนบท้ายกฎกระทรวงที่กำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ. 2546 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 และในปี พ.ศ. 2546 มีการให้ประชาชนยื่นคำขอแจ้งครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครอง

(สป.1) เพื่อกำหนดใบอนุญาตครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครอง (สป.2) พบว่า นกชนหิน ชากหรือผลิตภัณฑ์นกชนหิน บางส่วนมีการยื่นคำขอครอบครองและได้รับอนุญาตให้มีการครอบครอง โดยนกชนหินที่เป็นตัวมีชีวิตมีการยื่นคำขอแจ้งครอบครองนกชนหิน 23 ตัว ได้รับอนุญาตให้ครอบครอง 4 ตัว ปัจจุบันคงเหลือ 2 ตัว ห้วนนกชนหิน มีการอนุญาตให้ครอบครอง 12 หัว และชากสตัฟฟ์มีการอนุญาตให้ครอบครอง 2 ชาก (รายละเอียดตามตารางที่ 1) ซึ่งหากมีการยกระดับการคุ้มครองนกชนหินเป็นสัตว์ป่าสงวนสามารถให้ประชาชนที่ได้รับอนุญาตให้ครอบครอง (สป.2) นกชนหิน หรือชากนกชนหินโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่ก่อนแล้วมาแจ้งรายการชนิดและจำนวนของสัตว์ป่าสงวนหรือชากของสัตว์ป่าสงวนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในเวลาที่อธิบดีกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา รายละเอียดในมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ต่อไป

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาการแจ้งขอครอบครองนกชนหินและการออกใบอนุญาตครอบครองพบว่า มีสัดส่วนที่แตกต่างกันมาก ซึ่งมีสาเหตุหลายประการ เช่น เป็นการแจ้งขอครอบครองโดยยังไม่มั่นคง เจ้าหน้าที่ไม่สามารถติดต่อผู้แจ้งตามข้อมูลที่แจ้งไว้ซึ่งอาจเกิดจากช่วงระยะเวลาที่เนิ่นนานก่อนที่เจ้าหน้าที่จะออกไปตรวจเพื่อกำหนดใบอนุญาตครอบครอง

สถิติการกระทำผิดกฎหมายกรณีการลักลอบล่าและค่านกชนหินที่ผ่านมา

กรณีการลักลอบล่า

ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2562 มีคดีการกระทำผิดด้านสัตว์ป่าในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ บูโด-สุโขทัยกรณีของนกชนหิน จำนวน 3 คดี จับผู้ต้องหาได้จำนวน 5 คน นกชนหินที่ยึดมาได้ ยังมีชีวิตจำนวน 3 ตัว (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว) เป็นชากจำนวน 1 ตัว

ตารางที่ 1 รายการยื่นคำขอครอบครองและการออกใบอนุญาตครอบครองนกชนหิน ชาก และผลิตภัณฑ์ จากชากนกชนหิน

หน่วยงานรับผิดชอบ	ชื่อผู้ยื่นคำขอครอบครอง (สป.1)	รายการที่ยื่นคำขอ ครอบครอง (สป.1)	รายการที่ออกใบอนุญาต ครอบครอง (สป.2)
1. สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า	1. นายศักดิ์ชัย โชคสุนทรพจน์ 2. นายสุทธิพันธ์ พานิชลาโม 3. นายพนรศร สุปะหุด 4. นายเดชา เร่งเพียร 5. นายภูมิทร์ เจียรกิตติกุล 6. บริษัท สวนสัตว์พาต้า จำกัด 7. กลุ่มงานวิจัยสัตว์ป่า	นกชนหิน 10 ตัว นกชนหิน 2 ตัว นกชนหิน 1 ตัว นกชนหิน 2 ตัว นกชนหิน 4 ตัว ชากสตีฟ 2 ตัว หัวนกชนหิน 7 หัว**	- - - - - - หัวนกชนหิน 7 หัว**
2. สบอ.1 สาขาสระบุรี	8. นายวสันต์ อิมวุฒิกุล	นกชนหิน 2 ตัว	ปัจจุบันไม่มีนกแล้ว
3. สบอ.2 (ศรีราชา)	9. นายอรุณ ทรัพย์อนันต์กุล	หัวนกชนหิน 1 หัว	หัวนกชนหิน 1 หัว
4. สบอ.4 (สุราษฎร์ธานี)	10. ร.ต.ท.ธนวัฒน์ โสมพะยอม 11. นายวีระพล ไทยพิพิธ	หัวนกชนหิน 2 หัว หัวนกชนหิน 2 หัว	หัวนกชนหิน 2 หัว หัวนกชนหิน 2 หัว
5. สบอ.7 (นครราชสีมา)	12. นายสุรัชย์ ชนะคำ	นกชนหิน 2 ตัว	นกชนหิน 2 ตัว
รวม	12 ราย	นกชนหิน 23 ตัว หัวนกชนหิน 12 หัว ชากสตีฟ 2 ชาก	นกชนหิน 2 ตัว หัวนกชนหิน 12 หัว ชากสตีฟ 2 ชาก

** เป็นการเก็บรักษาของกลางจากคดีด้านสัตว์ป่า ของสำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

มาตรการในการอนุรักษ์นกชนหิน

จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อการอนุรักษ์นกชนหิน โดย 5 กลยุทธ์ หลัก

1. เสริมสร้างความเข้มแข็งของการคุ้มครองพื้นที่และตัวนกในพื้นที่อนุรักษ์
2. เพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ
3. เพิ่มประสิทธิภาพการฟื้นฟูประชากรนกชนหินในพื้นที่เขตการกระจาย
4. บูรณาการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับนกชนหินทั้งระดับประเทศและต่างประเทศ
5. ส่งเสริมการศึกษา การสร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของประชาชน

รายละเอียด

1. เสริมสร้างความเข้มแข็งของการป้องกันและจัดการพื้นที่

1.1 เพิ่มมาตรการเฝ้าระวังบริเวณพื้นที่ที่พบนกชนหินอยู่อาศัย หากิน และทำรัง โดยการจัดเจ้าหน้าที่สำรวจลาดตระเวนเชิงคุณภาพ (Smart Patrol)

- 1.2 เพิ่มเจ้าหน้าที่ชุดเฉพาะกิจในการเฝ้าระวังดูแลนกชนหินในพื้นที่

- 1.3 ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทั้งลักษณะตัว เสียงร้อง ลักษณะรังนกชนหิน

1.4 จัดทำแผนที่ใช้ประโยชน์พื้นที่ของนกชนหินเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการวางแผนการป้องกันและจัดการ

1.5 สนับสนุนการดำเนินการคณะกรรมการพื้นที่อนุรักษ์ (PAC) เพื่อการจัดการและเฝ้าระวังการลักลอบล่านกชนหิน

2. เพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ

2.1 สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมป่าไม้ กรมตำรวจ กรมศุลกากร และหน่วยงานปกครองในการเฝ้าระวัง ปรามปราม และบังคับใช้กฎหมาย

2.2 บูรณาการการทำงานร่วมกับกระทรวงดิจิทัลในการติดตามการซื้อขายซากและผลิตภัณฑ์ของนกชนหินและประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป

2.3 พัฒนาห้องปฏิบัติการนิติวิทยาศาสตร์มาสนับสนุนการสืบสวน สอบสวน เพื่อให้การตรวจพิสูจน์เป็นไปอย่างมีมาตรฐาน

2.4 จัดทำแผนที่เส้นทางการล่า ค้า และศูนย์กลางการกระจายสินค้าผิดกฎหมาย รวมทั้งขอความร่วมมือจากหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่นั้น ๆ ร่วมติดตาม

3. เพิ่มประสิทธิภาพการฟื้นฟูประชากรนกชนหินในพื้นที่เขตการกระจาย

3.1 เพิ่มอัตราการรอดตายของลูกนกชนหินในธรรมชาติ โดยการจัดเจ้าหน้าที่ชุดเฉพาะกิจเฝ้าระวังภัยคุกคามทั้งจากสัตว์ผู้ล่าและมนุษย์บริเวณพื้นที่โพรงรังของนกชนหิน

3.2 ศึกษาและทดลองจัดทำรังเทียมในพื้นที่อาศัยของนกชนหินเพื่อเพิ่มโอกาสในการสร้างรังและเพิ่มประชากรในธรรมชาติ

3.3 นำผลงานวิจัยมาวิเคราะห์ เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้มาใช้ในการวางแผนการศึกษาแนวทางในการเพิ่มประชากรนกชนหิน

4. บูรณาการการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับนกชนหินทั้งระดับประเทศและต่างประเทศ

4.1 ทำข้อตกลงร่วมกับสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานด้านการอนุรักษ์ทั้งในและต่างประเทศในการศึกษาวิจัยข้อมูลนกชนหินด้านต่าง ๆ

5. ส่งเสริมการศึกษา การสร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของประชาชน

5.1 เผยแพร่ ให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในการรักษาและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติให้กับชุมชนในท้องถิ่น

5.2 สร้างเครือข่าย “ชุมชนรัก(ษ์) นกชนหิน” รอบพื้นที่อนุรักษ์ที่พบการกระจายของ นกชนหิน

5.3 จัดทำหลักสูตรนกชนหินศึกษา เพื่อสร้างความตระหนักให้กับเยาวชนในพื้นที่รอบพื้นที่อนุรักษ์ที่เป็นแหล่งอาศัยของนกชนหิน

สรุปผลการศึกษา

จากการสำรวจการกระจายของนกชนหินในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทยพบการกระจายเพียง 10 แห่ง คือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอุทยานเสด็จในกรมกรมหลวงชุมพร (ด้านทิศใต้) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองแสง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองยัน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองนาคา เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอาลา-บาลา อุทยานแห่งชาติเขาสก อุทยานแห่งชาติคลองพนม อุทยานแห่งชาติศรีพังงา อุทยานแห่งชาติบางลาง อุทยานแห่งชาติบูโด-สุไหงปาตี เป็นข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นที่แสดงถึงสถานภาพของนกชนหินในประเทศไทย เพื่อไปสู่การวางแผนการจัดการเพื่อการอนุรักษ์และคุ้มครองนกชนหินและถิ่นอาศัย

งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนในการทำวิจัย

สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า แผนงานพื้นฐานด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ผลผลิตที่ 1 : พื้นที่ป่าอนุรักษ์ได้รับการบริหารจัดการ กิจกรรมอนุรักษ์ ป่าฟื้นฟู และพัฒนาป่าไม้ กิจกรรมงานสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

เอกสารอ้างอิง

- Gale, G. A., Thongaree S. 2006. Density estimate of nine hornbill species in a lowland forest site in Southern Thailand. Bird Conservation international. 16 (1): 57 –69.
- IUCN. 2022. *Rhinoplax vigil*. The IUCN Red List of Threatened Species. Version 2021–3. Available source: <https://www.iucnredlist.org>. accessed on 25 March 2022.